

การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการใน
พระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีน*

The Uncrossable Otherness in the Translation of Action Verbs in the Chinese
Version of HRH Princess Sirindhorn’s Novel ‘Kaew Jomkaen’

Dan Lu¹

ชนิษฐา จิตชินะกุล | Khanitta Jitchinakul²

บุรินทร์ ศรีสมถวิล | Burin Srisomthawin³

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการซึ่งเป็นกริยาวลีที่มีโครงสร้างแบบ [กริยา+ส่วนขยาย] ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีน ผลการศึกษาพบว่าผู้แปลก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่น 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การก้าว “ไม่” ข้ามในมิติวรรณศิลป์และภาพความคิด ผู้แปลไม่สามารถใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบที่แสดงให้เห็นภาพและอารมณ์ความรู้สึกเช่นเดียวกับฉบับภาษาไทย ทำให้ผู้อ่านชาวจีนไม่สามารถรับรู้ถึงแนวคิดของผู้ประพันธ์ฉบับภาษาไทยได้ 2) การก้าว “ไม่” ข้ามในมิติความหมายของภาษา ผู้แปลไม่สามารถถ่ายทอดความหมายให้สอดคล้องกับฉบับภาษาไทยได้ ทำให้ผู้อ่านชาวจีนเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาไทย 3) การก้าว “ไม่” ข้ามในมิติความหมายของภาษาและภาพความคิด ผู้แปลไม่สามารถตีความหมายของคำแสดงอาการให้สอดคล้องกับฉบับภาษาไทย ทำให้ผู้อ่านชาวจีนไม่สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกเช่นเดียวกันกับผู้อ่านฉบับภาษาไทย 4) การก้าว “ไม่” ข้ามในมิติรสของคำ ผู้แปลไม่สามารถถ่ายทอดรสชาติของคำแสดงอาการให้สอดคล้องกับฉบับภาษาไทย ทำให้ผู้อ่านชาวจีนไม่เห็นถึงภาพการเคลื่อนไหวของตัวละครได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้แปลก้าว “ไม่” ข้ามในมิติต่าง ๆ เป็นเพราะ ผู้แปลขาดความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งมีข้อจำกัดในการเลือกสรรคำมาใช้ในการถ่ายทอดภาพความคิด ความหมายและอรรถรสตามต้นฉบับภาษาไทย

คำสำคัญ: แก้วจอมแก่น, การก้าว “ไม่” ข้าม, การแปลภาษาไทย-จีน

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง กลวิธีการแปล “ความเป็นจอมแก่น” ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาภาษาไทยเพื่ออาชีพ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

² รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Abstract

This research article aimed to study the inability to overcome the otherness in the translation of action verbs, which are phrasal verbs (verb + modifier), in the Chinese translation of HRH Princess Sirindhorn's novel 'Kaew Jomkean'. The study found the translator was unable to overcome four aspects of otherness: 1) literary art and conceptual image aspect-the translator was unable to use equivalent figurative language that expresses image and feeling to the Thai version, resulting in the Chinese readers' inability to understand the author's concept; 2) semantic aspect-the translator was unable to equivalently transfer the original Thai meaning, resulting in the different Chinese readers' understanding of the novel; 3) meaning and conceptual image aspect-the translator was unable to interpret equivalently the original action verbs, resulting in the Chinese readers' inability to have the same feeling as the Thai readers; and 4) lexical aesthetic quality aspect-the translator was unable to equivalently transfer the original aesthetic quality of the action verbs, resulting in the Chinese readers' inability to clearly understand the characters' movements. The reasons for the inability to overcome these four aspects are the translator's lack of understanding of the socio-cultural context and restriction of word choice to convey the original conceptual image, meaning, and aesthetic quality.

Keywords: kaew Jomkean, Uncrossable Otherness, Thai-Chinese Translation

บทนำ

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” เป็นพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงใช้พระนามแฝงว่า “แวนแก้ว” (เก๋ แดงสกุล, 2558: 7) ทรงกล่าวถึงการใช้พระนามนี้ว่าพระองค์ตั้งเองเพราะตอนเด็ก ๆ ชื่อลูกแก้ว บทพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ได้รับการตีพิมพ์ซ้ำมากกว่าห้าสิบครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า “แก้วจอมแก่น” เป็นบทพระราชนิพนธ์ที่เป็นขวัญใจผู้อ่านทั้งเด็กและผู้ใหญ่ (เมฆา พาฝัน, 2563: ภาคผนวกในหนังสือเรื่อง “แก้วจอมแก่น”)

ในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ประกอบด้วย 23 ตอน ต่อมาพระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์วรรณกรรมเยาวชนเพิ่มเติมอีกเรื่องหนึ่งชื่อว่า “แก้วจอมขน” ซึ่งมีเนื้อหาเป็นตอนเช่นเดียวกับ “แก้วจอมแก่น” แต่มีเพียง 19 ตอนเท่านั้น ทั้งนี้เนื้อหาที่เป็นภาคต่อกัน (เก๋ แดงสกุล, 2558: 7) ที่กล่าวถึงเรื่องราวการชุกชุนของเด็กวัย 9 ขวบกับเพื่อนที่มีนิสัยร่าเริง มีความเชื่อมั่นในตัวเองจนกลายเป็นหัวโจกในกลุ่มเพื่อน ๆ ความชุกชุนของแก้วกลายเป็นความแก่นในสายตาของผู้ใหญ่ แต่แม้ว่าแก้วจะมีความชุกชุนก็ไม่เคยสร้างความเดือดร้อนให้แก่ใคร ตรงกันข้ามมีแต่ความรักและความเมตตาให้กับผู้อื่นเสมอ

ตัวละครในเรื่อง “แก้วจอมแก่น” นอกจากจะมี แก้ว เป็นตัวละครเอกของเรื่องแล้วยังมีตัวละครอื่น ๆ ที่มีบทบาทสำคัญเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวของแก้วเองที่มี พ่อ แม่ พี่และน้อง เพราะแก้วเป็นลูกคนที่ 2 ของครอบครัว นอกจากนี้ยังมีผองเพื่อนที่มาช่วยเพิ่มความสนุกและสร้างความแก่นให้กับแก้วในสายตาของผู้ใหญ่ เนื้อหาในบทพระราชนิพนธ์นี้มีความสนุกสนานและให้ข้อคิด เกร็ดความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งสะท้อนความงดงามของมิตรภาพความรักของคนในครอบครัวและผองเพื่อน จึงเป็นหนังสือที่เสริมสร้างศักยภาพพลังทางปัญญาและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชน

วรรณกรรมเยาวชนโดยส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ที่ต้องการสร้างความเพลิดเพลินและส่งเสริมพัฒนาการให้กับเยาวชน จึงทำให้มีลักษณะที่แตกต่างไปจากวรรณกรรมประเภทอื่นทั้งด้านเนื้อเรื่องที่สนุก เนื้อหาที่สั้นกระชับ คำโคร่งไม่ซับซ้อน ตัวละครในเรื่องมีวัยใกล้เคียงกับผู้อ่านที่เป็นเยาวชน และหากมีภาพประกอบก็จะทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน ที่สำคัญวรรณกรรมเยาวชนจะต้องใช้ภาษาที่ “เข้าถึง” เด็ก มีการใช้ภาษาที่ดีเรียบง่ายและส่งเสริมให้เยาวชนเกิดจินตนาการ ซึ่งภาษาที่ใช้ในวรรณกรรมเยาวชนสามารถสื่อสารและถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อ่านรุ่นเยาว์ได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ดังเช่น การใช้คำที่แสดงอาการเคลื่อนไหวเพื่อให้ผู้อ่านเยาวชนได้นึกเห็นภาพการเคลื่อนไหวของสิ่งนั้น ๆ เหมือนอยู่ตรงหน้า สามารถชักจูงและเร้าอารมณ์ผู้อ่านให้มีความรู้สึกคล้อยตามได้อย่างดี (วิริยะ สิริสิงห, 2551: 116) ดังที่ปรากฏการใช้สำนวนภาษาในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “ความสุขของกะทิ” ซึ่งเป็นวรรณกรรมเยาวชนซีไรต์

“กะทิเห็นประตูโรงแรมแว่นผ่านปลายตา แต่ขาเหมือนหยุดไม่ได้ กะทียังคงทะยานไป
ข้างหน้า และภาวนาให้หาดทรายทอดยาวอยู่จับ จวบจนเมื่อเข้าอ่อนทรุดลงบนพื้นทราย
กะทิจึงรู้ว่าเหงื่อไหลโซมกาย ขาสั่นระริก เหมือน ๆ กันกับไหลที่สั่นตามแรงสะบัด...”

(งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2563: 43)

จากบริบทข้างต้น เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ใช้คำแสดงอาการที่ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพการวิ่งของ “กะทิ” ที่ไปอย่างรวดเร็วด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ โดยใช้คำว่า ทะยาน อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกของกะทิที่ผู้ประพันธ์ได้เลือกใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงอาการความเสียใจของกะทิ เมื่อกะทิรับรู้ถึงสิ่งที่ตนรู้สึกกับความเป็นจริงที่เห็นนั้นมันตรงกันข้ามกัน จนทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและเกิดอารมณ์สะท้อนใจ ทั้งนี้เราจะเห็นได้ว่าการใช้ภาษาที่เป็นรายละเอียดเล็ก ๆ เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินเรื่องเช่นกัน

เช่นเดียวกับพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ซึ่งมีเรื่องราวความสนุกสนานของเด็ก ๆ ที่ถ่ายทอดผ่านภาษาอังกฤษและเรียบง่าย ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการไปกับเนื้อเรื่องได้อย่างแจ่มแจ้ง (เมฆา พาณิน, 2564: ภาคผนวกในหนังสือเรื่อง “แก้วจอมแก่น”) จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทย พบว่ามีการใช้คำแสดงอาการของตัวละครเป็นจำนวนมาก ซึ่งถือได้ว่า การใช้คำแสดงอาการเป็นจุดเด่นที่น่าสนใจศึกษา อย่างไรก็ตาม เมื่อบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ได้รับการแปลเป็นภาษาจีนทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าผู้อ่านชาวจีนได้รับรู้ถึงอารมณ์ที่แสดงผ่านคำแสดงอาการเหล่านี้ตามเจตนารมณ์ของผู้ประพันธ์หรือไม่

การแปลวรรณกรรมไทยไปสู่ประชาคมจีนมีจุดเริ่มต้นในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 และวรรณกรรมไทยฉบับภาษาจีนก็ได้รับการตีพิมพ์มากสุดในช่วงปี พ.ศ. 2518 หลังจากประเทศไทยฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนอีกครั้ง โดยวรรณกรรมที่ได้รับการแปลเป็นภาษาจีนได้แก่ วรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์นวนิยายรัก และวรรณกรรมเยาวชน (บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2559: 94-95) ซึ่งก็รวมถึง “แก้วจอมแก่น” ที่ได้รับการแปลในช่วงเวลาดังกล่าวด้วยเช่นกัน “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีนได้รับความนิยมและความสนใจในประชาคมจีนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญกับการแปลพระราชนิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างยิ่งเนื่องด้วยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมี พระราชไมตรีและเป็นอาคันตุกะของประเทศจีนมาอย่างยาวนาน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและประเทศจีน ดังนั้นการเผยแพร่พระราชนิพนธ์ จึงเปรียบเสมือนการเชื่อมความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศให้มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น (Liu, J. T., 2017: 66)

การแปลวรรณกรรมนับว่าเป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมประเภทหนึ่งที่ต้องทำความเข้าใจกับต้นฉบับอย่างถ่องแท้ทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม ตลอดจนบริบทของภาษาที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนั้นก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการแปล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลได้เข้าใจและเข้าถึงอารมณ์ทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรมได้เหมือนกับการอ่านวรรณกรรมที่เป็นต้นฉบับ โดยเฉพาะการบรรยายที่ต้องการให้ผู้อ่านได้เห็นถึงบุคลิกลักษณะของตัวละคร ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ของตัวละครที่จะต้องสร้างภาพให้เกิดขึ้นในใจของผู้อ่านเป็นอันดับแรก

(วัลยา วิวัฒน์ศร, 2557: 95-96; 171) ทั้งนี้ผู้แปลต้องศึกษาความหมายของคำให้ครบทุกมิติ ทั้งความหมายตรง และความหมายแฝง รวมทั้งต้องวิเคราะห์ความหมายของคำตามบริบท โดยเฉพาะการแปลจากภาษาไทยเป็น ภาษาจีน เพราะทั้งภาษาจีนและภาษาไทยต่างก็มีคำที่มีความหมายหลายความหมายและหลายหน้าที่ ผู้แปลจึง จำเป็นต้องหาคำที่มีความหมายและระดับภาษาที่มีความสอดคล้องกันกับต้นฉบับ นอกจากนี้ ในภาษาไทยและ ภาษาจีนยังมีคำจำนวนมากที่มีความหมายทับซ้อนกันแต่ความกว้างแคบไม่เท่ากัน ผู้แปลต้องพิจารณาให้รอบคอบ และสรรคำแปลให้เหมาะสม (กนกพร นุ่มทอง และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม, 2562: 112-120) ดังนั้น กระบวนการแปลจึงเปรียบเสมือนเป็นสายน้ำที่ผู้แปลควรตั้งหลักให้ตั้งแต่ต้นน้ำ จึงสามารถควบคุมสายน้ำให้ไหล ไปสู่ปลายทางแห่งความอุดมสมบูรณ์ได้ กล่าวคือ ผู้แปลควรศึกษาหลักและแนวคิดทฤษฎีการแปลที่เกี่ยวข้องเพื่อ เป็นกรอบในการตีความวิเคราะห์ต้นฉบับ และเพื่้นำคำแปลให้ถูกต้องโดยเทียบเท่ากับต้นฉบับในมิติต่าง ๆ จึงทำให้ บทแปลสามารถถ่ายทอดสารต่าง ๆ ในต้นฉบับไปสู่ผู้อ่านปลายทางได้อย่างสมบูรณ์ (เพ็ญพิสุทธิ์ สีแก้ว, ขนิษฐา จิตชินะกุล และบุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2565: 92)

อย่างไรก็ตาม แต่ละประเทศย่อมจะมีบริบททางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะภาษาใน วรรณกรรมจะประกอบไปด้วยภาษาที่ให้ภาพและให้เสียง ทั้งนี้ผู้เขียนจะเลือกสรรถ้อยคำตลอดจนโวหารภาพพจน์ ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพ เข้าใจเรื่องราวโดยมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมาเป็นตัวกำกับ ดังนั้น หากผู้แปลวรรณกรรมไม่เข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของวรรณกรรมต้นฉบับ ก็จะทำให้ไม่สามารถ ถ่ายทอดเรื่องราวได้เทียบเท่ากับวรรณกรรมต้นฉบับ ทำให้ผู้แปลก้าว “ไม่” ข้ามในหลายมิติ โดยเฉพาะความเข้าใจ ที่คลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ จะส่งผลให้ไม่ได้รรถรสและความงามทางวรรณศิลป์เช่นเดียวกับต้นฉบับ รวมทั้ง ไม่สามารถตีความสัญลักษณ์ น้ำเสียงที่ผู้ประพันธ์ซ่อนไว้ในเนื้อเรื่องได้อย่างถูกต้อง ตลอดทั้งทำให้ภาพความคิดที่ ถ่ายทอดผ่านตัวอักษร เช่น การใช้ภาษาเพื่อบรรยายบุคลิกลักษณะของตัวละคร การใช้ภาษาเพื่อสร้างจินตนาการ อารมณ์ความรู้สึก หรือการใช้ภาษาที่สอดแทรกแนวคิดเป็นต้นคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ (บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2559: 140-179; 2562: 270-311; 2563: 517-543)

จากการศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาพบว่าบุรินทร์ ศรีสมถวิล (2559: 140-179) ได้ ศึกษาเรื่อง “พินิจคำพิพากษานับพากษ์จีนสองสำนวน: การศึกษาเปรียบเทียบ” ผลการศึกษาพบว่านวนิยายเรื่อง คำพิพากษาได้รับการแปลเป็นภาษาจีนสองสำนวน คือ สำนวนของเซียนกวง (谦光) กับสำนวนของ หลวนเหวินหฺวา (栾文华) ซึ่งฉบับแปลนี้มีทั้งการแปลที่ “ก้าวข้าม” คือ การคงความมีรรถรสและสามารถเลือกสรรถ้อยคำ เพื่อสื่อความหมายได้ตรงกับต้นฉบับภาษาไทย และก้าว “ไม่” ข้าม ความเป็นอื่น คือ ผู้แปลไม่สามารถถ่ายทอด อารมณ์ความรู้สึกและตีความหมายได้ตรงกับต้นฉบับภาษาไทย ทำให้ผู้อ่านชาวจีนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไป จากเนื้อหาเดิม ต่อมาบุรินทร์ ศรีสมถวิล (2562: 259-311) ศึกษาเรื่อง “การก้าว “ไม่” ข้าม ความเป็นอื่นด้าน ภาษาในพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมขน” ฉบับพากษ์จีน” พบว่าผู้แปลก้าว “ไม่” ข้าม ความเป็นอื่นด้านภาษา ทั้งระดับคำ วลี ประโยค และปริเฉท คือผู้แปลไม่สามารถถ่ายทอดความหมายและ ภาพความคิด อารมณ์น้ำเสียง ตลอดจนศิลปะการใช้ภาษาให้ได้ตามบริบทต้นฉบับ อันเนื่องจากผู้แปลไม่ได้ศึกษากลวิธีการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์ ให้ละเอียด ในปีต่อมา บุรินทร์ ศรีสมถวิล (2563: 509-543) ศึกษาเรื่อง “การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้าน ภาษาในคำบรรยายใต้ภาพภาษาจีนซีรีส์เรื่อง “เกียร์สี่ขา กับกาวนสี่ฝุ่น”” ผลการศึกษาพบว่าผู้แปลก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำเฉพาะกลุ่มเกย์ คำเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น และ คำสบถ ซึ่งทำให้ผู้ชมชาวจีนไม่สามารถ รับรู้ถึงอรรถรสของคำเฉพาะกลุ่มดังกล่าวของภาษาไทย ผู้แปลก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นเนื่องจากผู้แปลไม่ได้ ศึกษาวิธีการใช้ภาษาของผู้แต่งบทละครก่อนลงมือแปล และขาดความรู้ ความเข้าใจในบริบททางสังคมและ วัฒนธรรมไทย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการเป็นสิ่งที่ผู้แปลไม่สามารถตีความภาษาเชิงสัญลักษณ์ตลอดทั้งการสื่อความหมายในด้านอารมณ์ความรู้สึก เพราะผู้แปลก้าว “ไม่” ข้ามในการเลือกสรรถ้อยคำให้มีอรรถรสและความงามทางวรรณศิลป์เช่นต้นฉบับภาษาไทย

จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีน ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้คำแสดงอาการ 54 ครั้งและผู้แปลก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการที่อาจส่งผลให้ผู้อ่านชาวจีนไม่ได้รับรู้ถึงอรรถรสในการอ่านฉบับแปลเช่นเดียวกับฉบับภาษาไทย การศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้แปลได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการแปลงานประเภทรณกรรมโดยเฉพาะการเลือกสรรถ้อยคำที่ใช้แสดงกริยาอาการ บุคลิกลักษณะและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ตลอดทั้งน้ำเสียงของผู้ประพันธ์ที่แฝงไว้ในเนื้อเรื่องที่ผู้แปลต้องตระหนักไว้เสมอว่า “รายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ในแต่ละแห่งมีความหมายทั้งสิ้น” (วัลยา วิวัฒน์ศร, 2557: 171) และทำให้ผู้ที่อ่านวรรณกรรมฉบับแปลได้เข้าใจข้อจำกัดในบางประการของวรรณกรรมแปล นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรม ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการที่ปรากฏในเรื่อง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการในพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีนในสมเด็จพระชนนีฐานิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการซึ่งเป็นกริยาวิเศษณ์ในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทยที่จัดพิมพ์ครั้งที่ 4 ปี พ.ศ.2526 โดยสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด และ “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีนที่มีชื่อว่า Wan Pi Tou Ding De Gai Er 《顽皮透顶的盖耳》ที่แปลโดย Guo Xuanying (郭宣颖) และ Zhang Yanqiu (张砚秋) พิมพ์ครั้งที่ 1 ปี ค.ศ.1983 โดยสำนักพิมพ์ Juvenile & Children’s Publishing House (少年儿童出版社)

นิยามศัพท์

การก้าว “ไม่” ข้าม ความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการ หมายถึง ส่วนของภาษาที่ใช้ในการแปล คำแสดงอาการในบทแปลสื่อความคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ ซึ่งอาจคลาดเคลื่อนในมิติความงามทางวรรณศิลป์ ความหมายของภาษา รสของคำ และภาพความคิดของผู้ประพันธ์ ทำให้ผู้อ่านภาษาปลายทางไม่สามารถเข้าใจตามเจตนารมณ์ของผู้ประพันธ์ต้นฉบับได้ (บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2559: 140)

คำแสดงอาการ หมายถึง คำที่ให้ความหมายและความเข้าใจในการแสดงอาการเคลื่อนไหว ซึ่งทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพการเคลื่อนไหวของสิ่งนั้น ๆ เหมือนอยู่ตรงหน้า สามารถชักจูงและเร้าอารมณ์ผู้อ่านให้มีความรู้สึกคล้ายตามได้อย่างดี (วิริยะ สิริสิงห, 2551: 116) ซึ่งเป็นกริยาวิเศษณ์ที่มีโครงสร้างแบบ [กริยา+ส่วนขยาย] ที่ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนหลักของกริยาวิเศษณ์ และส่วนขยายส่วนหลักของกริยาวิเศษณ์ ซึ่งส่วนหลักของกริยาวิเศษณ์คือ กริยา อาจเป็นคำกริยาเพียงคำเดียวหรือคำกริยาหลายคำเรียงต่อกันก็ได้ ส่วนขยาย คือ ส่วนประกอบของกริยาวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่ขยายกริยาที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักของกริยาวิเศษณ์ ได้แก่ บุพบทวลีหรือวิเศษณ์วลี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2564: 81-86)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาความหมายและโครงสร้างของคำแสดงอาการ
2. ศึกษาวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทยและภาษาจีน เพื่อรวบรวมคำแสดงอาการที่มีโครงสร้างแบบ [กริยา+ส่วนขยาย] เช่น “วิ่งตื้อ” โดยพบว่ามีการใช้คำแสดงอาการ 54 ครั้ง และเปรียบเทียบเพื่อศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามของผู้แปลว่าปรากฏในรูปแบบใดบ้าง
3. วิเคราะห์ความคลาดเคลื่อนด้านการแปลคำแสดงอาการที่ปรากฏในตัวบทฉบับภาษาจีนตามแนวคิดการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาของบุรินทร์ ศรีสมถวิล (2559: 140-179; 2562: 270-311; 2563: 517-543) และแนวคิดหลักข้อควรระวังในการแปลภาษาไทย-จีนของกนกพร นุ่มทอง และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม (2562: 112-120) เพื่อศึกษารูปแบบการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในมิติวรรณศิลป์ ความหมายของภาษารสของคำและภาพความคิดของผู้ประพันธ์ พร้อมทั้งนำเสนอบทแปลที่สอดคล้องกับเนื้อความในต้นฉบับภาษาไทยโดยวิเคราะห์ดังนี้
 - 3.1 วิเคราะห์ความหมายของคำแสดงอาการฉบับภาษาไทย โดยพิจารณาถึงลักษณะนิสัยของตัวละครที่มีฉากและบรรยากาศเป็นองค์ประกอบร่วมในการแสดงอาการ และแนวคิดของเรื่อง เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับฉบับภาษาจีน
 - 3.2 วิเคราะห์ความกว้างแคบของความหมายคำ
 - 3.3 วิเคราะห์อรรถลักษณะของคำหรือกริยาวลี
 - 3.4 นำเสนอบทแปลที่ถูกต้องสอดคล้องกับเนื้อความในต้นฉบับภาษาไทย
4. วิเคราะห์สาเหตุที่ผู้แปลก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการในฉบับภาษาจีนตามแนวคิดการแปลวรรณกรรมของวัลยา วิวัฒน์ศรี (2557: 95-108) และนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการแปลคลาดเคลื่อนในการแปลคำแสดงอาการ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” พบว่ามีคำแสดงอาการ 54 ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำกริยาวลีที่มีโครงสร้างแบบ [กริยา+ส่วนขยาย] ผลการศึกษาก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการมีทั้งหมด 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การ “ก้าว” ไม่ข้ามความเป็นอื่นในมิติวรรณศิลป์และภาพความคิด 2) การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในมิติความหมายของภาษา 3) การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในมิติความหมายของภาษาและภาพความคิด 4) การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในมิติรสของคำ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในมิติวรรณศิลป์และภาพความคิด

จากการศึกษาการแปลคำแสดงอาการในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีน พบว่าผู้แปลไม่สามารถถ่ายทอดภาพพจน์โวหารได้เหมือนกับต้นฉบับภาษาไทย ทำให้ภาพอารมณ์สะท้อนใจที่ต้องการสื่อคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ ตลอดจนมีผลกระทบต่อการสื่อสารแนวคิดด้านคำสอนที่ผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกไว้ในเนื้อเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (1)

ต้นฉบับภาษาไทย

“เลิกเถอะ” แก้วว่า น่องน้อยเทกั๊งทั้งทะเลอย่างเสียตายตัวกั๊งซึ่งอ่อนเพลียเต็มทีเพราะถูกขังอยู่ในกระป๋องเป็นเวลานาน แทนที่จะรีบชุดรูอย่างที่เราคิดกลับนอนลอยเป็นแพ...คีนั่นแก้วนอนไม่หลับ ก็หลับได้อย่างไรละ เพราะหลับตาครั้งใดก็เห็นแต่ภาพกั๊งลอยยุบยับเต็มไปหมด แก้วคงไม่กล้าเล่นล่อกั๊งไปอีกนาน (แวนแก้ว, 2526: 5)

ฉบับแปลภาษาจีน

“不玩了！”盖珥说。璩伊很遗憾地把虾姑倒回到海里去。由于虾姑在桶里闷得太久，所以根本不是象预想的那样立即钻回到洞里去，而是半死不活地漂浮在水面上……那天晚上，盖珥睡不着觉。她怎么能睡得着？因为她一闭上眼睛，就看见水上尽漂着不死不活的虾姑。恐怕盖珥在很长的时间内，再也不敢去诱捕虾姑了。(Guo, X. Y., & Zhang, Y. Q., 1983: 5)

จากข้อความปรากฏในตอน “ล่อกัง” คือหลังจากแก้วกับน้องหน้อยและน้องนิตเล็กล่อกังกันแล้วเทกังที่ล่อมาทิ้งทะเล แต่ปรากฏว่ากังไม่ได้ขุดรูไปอย่างที่คิด กลับลอยอยู่บนผิวน้ำ เมื่อตอนกลางคืน แก้วจึงนอนไม่หลับ เพราะพอหลับตาก็เห็นแต่ภาพกังลอยอยู่ยับเต็มไปหมด และแก้วคงไม่กล้าเล่นล่อกังไปอีกนาน ซึ่งก่อนหน้านี้พี่ไก่อได้เตือนน้อง ๆ แล้วว่าการจับกังเล่นเพื่อความสนุกจะทำให้กังทรมานและเป็นบาป จะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อคำสอนให้ผู้อ่านเยาวชนให้รู้จักความเมตตากรุณาโดยผ่านการสำนึกผิดของแก้ว เพราะอาการของกังที่ลอยอยู่ยับดูเหมือนเป็นแพทำให้แก้วเกิดอารมณ์สะเทือนใจ

จะเห็นได้ว่าคำแสดงอาการ “ลอยอยู่ยับ” และ “นอนลอยเป็นแพ” ในบริบทดังกล่าว ผู้ประพันธ์ใช้ถ้อยคำเชิงเปรียบเทียบ เพื่อทำให้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจนถึงกริยาอาการของกังแทนการระบุถึงปริมาณที่มากจนนับไม่ถ้วน และมีบทบาทในการสร้างภาพอารมณ์สะเทือนใจไปยังผู้อ่านที่เป็นเยาวชน อันเป็นการส่งเสริมให้รู้จักมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ไม่ควรละความเมื่อแปลไปเป็นภาษาจีน

จากการศึกษาฉบับภาษาจีน พบว่าผู้แปลใช้กลวิธีการแปลแบบอิสระโดยการดัดแปลงการเรียงความของต้นฉบับและเรียบเรียงภาษาใหม่ในบทแปล ในขณะที่ละความบางส่วนของคำแสดงอาการคือ “นอนลอยเป็นแพ” โดยผู้แปลได้กล่าวเพียงสภาพความอ่อนเพลียของกังเท่านั้นโดยไม่มีการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ ดังข้อความแปลที่ว่า “半死不活地漂浮在水面上” ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “กังซึ่งอ่อนเพลียจนเกือบตายลอยอยู่บน ผิวน้ำ” ซึ่งในที่นี้คำว่า “半死不活” หมายถึง “อ่อนเพลียจนเกือบตาย” (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 37) ส่วนคำว่า “漂浮” หมายถึง ลอย (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 999) กริยาวลีที่ว่า “漂浮在水面上” หมายถึง “ลอยอยู่บนผิวน้ำ” เมื่อพิจารณาถึงมีความหมายของคำและภาพอารมณ์สะเทือนใจ สำนวนแปลที่ว่า “半死不活地漂浮在水面上” จึงไม่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกสะเทือนใจให้แก่ผู้อ่านชาวจีนได้ด้วยภาษาที่ใช้ไม่ได้เน้นถึงจำนวนของกังที่ลอยแพเป็นจำนวนมาก ในขณะเดียวกัน ผู้อ่านฉบับภาษาจีนไม่สามารถรับรู้อารมณ์สะเทือนใจได้เช่นเดียวกันกับผู้อ่านฉบับภาษาไทย

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับบทแปลโดยใช้กลวิธีการแปลแบบแปลตรงผสมกับการแปลเอาความโดยเพิ่มความแปลเป็น “聚成一片飘荡在水面，仿佛一叶竹筏。” ซึ่งถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “กังรวมตัวลอยเป็นแถบเป็นแนวอยู่บนผิวน้ำ ดูเหมือนเป็นแพ” ในที่นี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มความหมายบอกลักษณะปริมาณของกังที่ลอยอยู่บน ผิวน้ำด้วยกริยาวลี “聚成一片” คำว่า “片” ในที่นี้ใช้เป็นคำลักษณะนามบอกลักษณะรูปทรงที่เป็นแถบเป็นแนว มักใช้กับสิ่งของที่ปูอยู่บนพื้นดินหรือลอยอยู่บนผิวน้ำ (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 998) “聚成一片” จึงมีความหมายว่า รวมตัวเป็นแถบ และเติมคำลักษณะนามของคำนาม “แพ” คือคำว่า “叶” ใช้เป็นลักษณะนามสำหรับใบไม้หรือสิ่งของที่มีรูปทรงเหมือนใบไม้ เช่น เรือเล็กหนึ่งแพ (Guo, X. Zh., 2002: 167)

สำหรับคำแสดงอาการ “ลอยอยู่ยับ” นั้น คำว่า “ยับยับ” หมายถึง ยั่วเย้า มากมาย ลักษณะที่คนหรือสัตว์จำนวนมากเคลื่อนไหวชักไหวไปมา (มติชน, 2547: 715) แต่ผู้แปลแปลเป็น “漂着” ที่มีความหมายว่า ลอยอยู่ คำว่า “漂” หมายถึง ลอยอยู่บนพื้นผิวของเหลวและเคลื่อนไหวไปตามทิศทางกระแสของเหลวหรือทิศทางลม (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 999)

จากการวิเคราะห์ความหมายของ “ลอยอยู่ยับ” และ “漂着” ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สำนวนแปลของ ผู้แปลไม่สามารถสื่อให้อ่านเห็นภาพ “จำนวนมาก” และ “การเคลื่อนไหว” ที่ผู้ประพันธ์ต้องการสร้างให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ทำให้ภาพความคิดของผู้ประพันธ์คลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ จึงควรแปล “ลอยอยู่ยับ” เป็น

“飘来荡去” ซึ่งเป็น โครงสร้างกริยาวิเศษณ์แบบ [คำกริยาพยางค์เดียว (A) + 来 (หมายถึง มา) + คำกริยาพยางค์เดียว (B) + 去 (หมายถึง ไป)] คำว่า “来/去” ในที่นี้เป็นคำกริยาบอกทิศทางในภาษาจีน ใช้ประกอบกับคำกริยาเพื่อให้เห็นภาพการเคลื่อนไหวได้อย่างชัดเจน และ “飘荡” ในที่นี้ หมายถึง ลอยเคลื่อนไหวตามกระแสคลื่นน้ำ (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 999) “飘来荡去” จึงมีความหมายว่า เคลื่อนไหววกไขว่ไปมา นอกจากนี้ เพื่อเก็บความหมายที่สื่อถึงจำนวนมากให้ครบตามฉบับภาษาไทย ผู้วิจัยได้เพิ่มความโดยเพิ่มปริมาณวลี “一大片” ที่หมายถึง จำนวนมากจนกินพื้นที่เป็นแถบเป็นแนว กล่าวโดยสรุปแล้ว ผู้วิจัยได้ปรับบทแปลโดยใช้กลวิธีการแปลเอาความแบบเพิ่มความ โดยแปลเป็น “一大片虾姑飘来荡去” ซึ่งถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า กุ้งจำนวนมากรวมตัวเรียงเป็นแถบเป็นแนวลอยเคลื่อนไหววกไขว่ไปมา ดังบทแปลต่อไปนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัยตัวอย่างที่ (1)

“不玩了!” 盖珥说。璩伊很遗憾地将半死不活的虾姑倒回海里去, 由于虾姑在桶里闷得太久, 所以根本就不象预想的那样钻回洞里, 而是聚成一片飘荡在水面, 仿佛一叶竹筏……那天晚上, 盖珥睡不着觉。她怎么能睡得着? 因为她一闭上眼睛, 就看见一大片虾姑飘来荡去。恐怕盖珥在很长的时间内, 再也不敢去诱捕虾姑了。

2. การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในมิติความหมายของภาษา

จากการศึกษาการแปลคำแสดงอาการในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีน พบว่า ผู้แปลไม่สามารถถ่ายทอดมิติความหมายของภาษา กล่าวคือ ผู้แปลไม่สามารถสื่อความหมายได้ตรงกับภาษาไทยที่เป็นต้นฉบับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (2)

ต้นฉบับภาษาไทย

มีแต่ไอ้โอกับอีจู้ที่ยังรักษาสถานการณ์เดิมอยู่...พอแก้วหยิบซองกระป๋องขึ้นมา ยังไม่ทันจะสีไอ้โอก็จะรีบวิ่งเข้ามาหา ทำปากขมุขมิบเตรียมร้องเพลง ส่วนอีจู้จะวิ่งพล่าน ตัวสั่นเทา หาทิศที่ซ่อนที่ไหนที่จะพ้นจากเสียงเพลงของนักดนตรีเอก (และนักร้องเอกด้วย) (แก้วแก้ว, 2526: 55)

ฉบับแปลภาษาจีน

只有哀乌和依珠, 还保持它们原来的状况……每当盖珥拿起用煤油罐做的“梭”动手拉时, 哀乌仍会立即跑到她身边来, 嘴角微微抖动, 作出准备要唱歌的样子。至于依珠, 则依旧浑身发抖, 激动地奔跑着, 想找个躲藏的地方, 逃避这位卓越的音乐家所奏出的乐曲声 (包括这位卓越的歌唱家在内)。(Guo, X. Y., & Zhang, Y. Q., 1983: 52)

จากข้อความที่ปรากฏในตอน “นักดนตรีเอก” เมื่อแก้วทำท่าจะสีซอ หมาตัวที่ชื่ออีจู้จะมีอาการตื่นตกใจกลัวพยายามวิ่งหาที่ซ่อนตัวอย่างลนลานซึ่งผู้ประพันธ์ต้องการสื่อให้เห็นว่าอีจู้กลัวเสียงซอที่แก้วจะเล่น คำว่า “พล่าน” เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง อาการเป็นไปในลักษณะปั่นป่วน วุ่น สั่นสนลนลาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 820) เมื่อพิจารณาความหมายของคำแสดงอาการ “วิ่งพล่าน” แต่เมื่อผู้แปลใช้สำนวนแปลว่า “激动地奔跑着” คำว่า “激动” เป็นคำกริยา หมายถึง ตื่นเต้น หรือคำวิเศษณ์ หมายถึง การเกิดอารมณ์รุนแรงอันเนื่องมาจากมีเรื่องราวกระทบจิตใจ (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 605) “激动地奔跑着” ในที่นี้จึงมีความหมายว่า “วิ่งอย่างตื่นเต้น” นอกจากนี้ คำว่า “激动” เมื่อสื่อความหมายว่า “ตื่นเต้น” มักใช้ในเหตุการณ์เชิงบวกและใช้กับทางอารมณ์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความหมายตามต้นฉบับ จึงนับว่าเป็นการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในมิติความหมาย ทั้งนี้ผู้แปลได้ปรับบทแปลโดยใช้กลวิธีการแปลแบบเอาความด้วยสำนวน “上窜下跳” หมายถึง (สัตว์) วิ่งพล่านไปทั่ว (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 1144) หรือแปลตรงตัวคำว่า “仓皇逃遁” หมายถึง รีบวิ่งหนีไปอย่างลนลาน (仓皇 หมายถึง รีบร้อนและลนลาน逃遁หมายถึง วิ่งเพื่อหลบหนี) (Institute

of Linguistics, CASS., 2016: 126; 1276) ซึ่งมีความหมายที่สามารถพรรณนาให้เห็นถึงอาการฉุนเฉียวของอีจู่ได้อย่างชัดเจน ดังบทแปลต่อไปนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัยตัวอย่างที่ (2)

只有哀乌和依珠，还保持它们原来的状况……每当盖珥拿起用煤油罐做的“梭”动手拉时，哀乌仍会立即跑到她身边来，嘴角微微抖动，作出准备要唱歌的样子。至于依珠，则依旧浑身发抖，上窜下跳，想找个躲藏的地方，逃避这位卓越的音乐家所奏出的乐曲声(包括这位卓越的歌唱家在内)。

สำนวนแปลของผู้วิจัยตัวอย่างที่ (3)

只有哀乌和依珠，还保持它们原来的状况……每当盖珥拿起用煤油罐做的“梭”动手拉时，哀乌仍会立即跑到她身边来，嘴角微微抖动，作出准备要唱歌的样子。至于依珠则仓皇逃遁，浑身发抖，想找个躲藏的地方，逃避这位卓越的音乐家所奏出的乐曲声(包括这位卓越的歌唱家在内)。

3. การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในมิติความหมายของภาษาและภาพความคิด

จากการศึกษาการแปลคำแสดงอาการในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีน พบว่าผู้แปลไม่สามารถถ่ายทอดมิติความหมายของภาษาและภาพความคิด กล่าวคือ ผู้แปลไม่สามารถสื่อความหมายที่ให้ภาพแก่ผู้อ่านชาวจีนได้อย่างชัดเจนเท่ากับต้นฉบับภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (3)

ต้นฉบับภาษาไทย

“อะไรนะพี่ไก่” น้องเล็กถามก่อนลุกพรืดพรืดขึ้นมา

“ไม่รู้สิ” พี่ไก่อบพลางลุกขึ้นไปชะเง้องหน้าต่าง แล้วหันหน้ามาเรียกน้อง ๆ อย่าง

ตื่นเต้น “มาดูซิพวกบ้านโน้นเขาทำอะไรกันก็ไม่รู้ เอาไม้เคาะบีบกันเป็นการใหญ่”

แก้วกับน้องเล็กวิ่งมาดูบ้าง (แว่นแก้ว, 2526: 27)

ฉบับแปลภาษาจีน

“凯姐，这是什么声音呀？” 蕾妹在匆匆下床之前问道。

“我也不知道。” 凯姐一边回答，一边下床走到窗子跟前，伸着头向外张望，然后激动地转过头来喊妹妹们：“快来看！隔壁那一家，不知在干什么，拿木棍使劲敲煤油罐。”

盖珥和蕾妹也跑到窗口张望。(Guo, X. Y., & Zhang, Y. Q., 1983: 25)

จากข้อความที่ปรากฏในตอน “จันทร์อังคาร” คืบหน้าหนึ่งมีปรากฏการณ์จันทร์คราส ชาวบ้านตีเกราะเคาะไม้ไล่พระราหูตามความเชื่อโบราณ ส่งผลเสียงดังทำให้เด็ก ๆ ตื่น น้องเล็กจึงถามพี่ไก่อ่าเป็นเสียงอะไร แล้วลุกขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยความตกใจเมื่อได้ยินเสียงผ่าง ๆ จากข้างนอก และพี่ไก่อเป็นผู้ลงจากเตียงไปชะเง้องหน้าต่างก่อน แล้วจึงหันมาเรียกแก้วกับน้องเล็กตามไปดูด้วยกัน โดยมีคำแสดงอาการของน้องเล็กซึ่งเป็นกริยาลี “ลุกพรืดพรืด” คำว่า “พรืดพรืด” เป็นคำวิเศษณ์ใช้เป็นส่วนขยายของกริยา “ลุก” ซึ่งมีความหมายว่า อาการที่ลุก เดิน หรือวิ่ง อย่างรวดเร็วแบบทันทีทันใด เช่น อยู่ ๆ ก็วิ่งพรืดพรืดออกไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 807) ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลแบบเอาความโดยเพิ่มความ โดยแปลกริยาลี “ลุกพรืดพรืด” เป็น “匆匆下床” ที่หมายถึง ลงจาก ที่นอนอย่างรีบ ๆ ในที่นี้ผู้แปลได้แปลคำว่า “พรืดพรืด” เป็น “匆匆” ที่หมายถึง ทำตัวอย่างรีบ ๆ เช่น มาอย่างรีบ ๆ และไปอย่างรีบ ๆ หรือ ขึ้นรถไฟไปอย่างรีบ ๆ (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 217) ซึ่งกริยาลีทั้งสองมีอรรถลักษณะที่ต่างกัน ดังนี้

ลุกพรุดพราด

[+กริยาอาการ]
[+รวดเร็ว]
[-รับร้อน]
[+แสดงอาการอย่างกะทันหัน]
[-ลงจากที่นอน]

匆匆下 (床)

[+กริยาอาการ]
[+รวดเร็ว]
[+รับร้อน]
[-แสดงอาการอย่างกะทันหัน]
[+ลงจากที่นอน]

จากการวิเคราะห์อรรถลักษณะดังกล่าว เห็นได้ว่าทั้งสองวลีต่างก็มีอรรถลักษณะที่หมายถึงกริยาอาการที่กระทำขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่กริยาวลี “ลุกพรุดพราด” ยังมีอรรถลักษณะที่หมายถึงการแสดงอาการอย่างกะทันหัน ในขณะที่กริยาวลีภาษาจีน “匆匆下 (床)” ไม่ได้หมายถึงการลุกแบบทันทีทันใดได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้แปลใช้คำที่ผิดความหมายไปจากต้นฉบับ อีกทั้งการเพิ่มความว่า “下床 (ลุกขึ้นและลงจากที่นอน)” ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าน้องเล็กได้เดินตามพี่ไปดูเหตุการณ์จันทร์คราสทันทีที่ลุกขึ้นมาจากที่นอน ซึ่งไม่สอดคล้องกับต้นฉบับภาษาไทย อีกทั้งทำให้ผู้อ่านชาวจีนไม่สามารถรับรู้ถึงความตกใจและกริยาอาการที่แสดงออกอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรแปลเป็น “猛然坐起” ที่ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า สะดุ้งลุกขึ้นจากที่นอน โดยเรียงคำให้สอดคล้องกับกริยาอาการของตัวละครให้สอดคล้องกับต้นฉบับ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับบทแปลเป็น “问罢便猛然坐起” ที่ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า ถามจบก็สะดุ้งลุกขึ้นจากที่นอน ในที่นี้ “猛然” หมายถึง กะทันหัน เช่น หันหน้ามาอย่างกะทันหัน สะดุ้งขึ้นอย่างกะทันหัน (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 895) “坐起” หมายถึง ลุกขึ้นมานั่ง ดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าคำแปลที่ว่า “猛然坐起” มีอรรถลักษณะที่เหมือนกันกับกริยาวลีต้นฉบับ “ลุก พรุดพราด” โดยมีอรรถลักษณะที่เหมือนกันดังนี้

ลุกพรุดพราด

[+กริยาอาการ]
[+รวดเร็ว]
[-รับร้อน]
[+แสดงอาการอย่างกะทันหัน]

猛然坐起

[+กริยาอาการ]
[+รวดเร็ว]
[-รับร้อน]
[+แสดงอาการอย่างกะทันหัน]

สำนวนแปลของผู้วิจัยตัวอย่างที่ (4)

“凯姐，这是什么声音呀？” 蕾妹问罢便猛然坐起。

4. การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในมิติรสนิยม

จากการศึกษาการแปลคำแสดงอาการในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีน พบว่าผู้แปลไม่สามารถถ่ายทอดมิติรสนิยมของคำได้ กล่าวคือ ผู้แปลไม่สามารถสื่อภาพการเคลื่อนไหวของตัวละครให้ผู้อ่านชาวจีนเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (4)

ต้นฉบับภาษาไทย

ตกลงพวกเด็ก ๆ ปีนต่อตัวกันขึ้นไปเป็นเปรต เสร็จแล้วแก้วก็ค่อย ๆ ก้าวเดิน เจ้ากรรม น้องเล็กเกิดเสียหลักตกลงมา เคราะห์ดีที่ตกลงมาบนที่นอนเลยไม่เป็นอะไร พี่ก็ตกใจกระโดดตบลงมาจากหลังแก้ว แล้วเข้าไปชนตู้เสื้อผ้า โครม! (แว่นแก้ว, 25)

ฉบับแปลภาษาจีน

于是孩子们一个叠一个地装扮成了一个高个子鬼。叠好后，盖珥就慢慢地向前迈步，不幸，叠在最上面的蕾妹身子一晃，失去平衡，人从上面跌下来，不过她运气较好，是跌落在床上，没有摔坏。但是凯姐，因受了一惊，从盖珥的肩上跳下来，

不慎身子一斜，撞倒在衣柜上，发出“轰隆”一声。(Guo, X. Y., & Zhang, Y. Q., 1983: 23)

จากข้อความที่ปรากฏในตอน “คืนฝนตก” ในคืนฝนตก แก้วชวนพี่ไก่และน้องเล็กเล่นผีเปรต โดยการขี่หลังซ้อนกัน และแล้วน้องเล็กเกิดเสียหลักตกลงมา พี่ไก่อตกใจเลยรีบกระโดดลงมาจากหลังของแก้วโดยส่งเสียงดัง “ตุบ” แล้วเซไปชนกับตู้เสื้อผ้า ผู้ประพันธ์ได้ใช้คำแสดงอาการซึ่งเป็นกริยาวิเศษณ์ “กระโดดตุบ” ในที่นี้ คำว่า “ตุบ” เป็นส่วนขยายความของกริยากระโดด เพื่อแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดว่าขณะที่พี่ไก่อกระโดดลงที่พื้นนั้น มีแรงน้ำหนักกระทบกับพื้นอย่างหนัก จึงทำให้เกิดเสียง “ตุบ” ซึ่งเป็นการเลียนเสียงของหนักที่ลงสู่พื้น หรือเสียงทุบด้วยกำปั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 507) แต่ผู้แปลได้ใช้คำกริยาที่ว่า “跳” หมายถึง ใช้กำลังเท้าดันพื้นให้ตัวเคลื่อนจากที่เดิม (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 1301)

จากการวิเคราะห์ดังกล่าว เห็นได้ว่าฉบับภาษาจีนละความของคำว่า “ตุบ” ไป ทำให้อรรถรสของคำแสดงอาการ “กระโดดตุบ” สูญหาย ผู้อ่านชาวจีนอาจไม่สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ความตื่นเต้นได้เช่นเดียวกับผู้อ่าน ฉบับภาษาไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับบทแปลโดยใช้กลวิธีการแปลแบบอิสระ คือ เคลื่อนย้ายคำว่า “ตุบ” มาไว้ข้างหน้าคำกริยา “กระโดด” โดยแปลได้ว่า “噔地一声，从盖珥的背上跳下来。” ถอดความหมายเป็นภาษาไทยคือ กระโดดลงจากหลังของแก้วโดยส่งเสียงดังตุบ ซึ่งในที่นี้ คำว่า “噔” หมายถึง เสียงดังแบบของหนักหล่นลงพื้น หรือเสียงทุบ (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 275) ที่มีความหมายสอดคล้องกับคำว่า “ตุบ” ใน ฉบับภาษาไทย โดยมีบทแปลดังนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัยตัวอย่างที่ (5)

于是孩子们一个叠一个地装扮成了一个高个子鬼。叠好后，盖珥就慢慢地向前迈步，不幸，叠在最上面的蕾妹身子一晃，失去平衡，人从上面跌下来，不过她运气较好，是跌落在床上，没有摔坏。但是凯姐，因受了一惊，噔地一声，从盖珥的肩上跳下来，不慎身子一斜，撞倒在衣柜上，发出“轰隆”一声。

ตัวอย่างที่ (5)

ต้นฉบับภาษาไทย

“เอาอย่างนี้ดีกว่า” แก้วเกิดนึกออก “เราทำบ่อน้ำกัน” ว่าพลางวิ่งตื้อไปต่อสายยางจากข้างบ้าน เอาน้ำใส่หลุมทั้งสามแล้วลงไปนอนแช่เป็นตัวอย่าง ดินเป็นดินเหนียวจึงกักน้ำได้ดี (แว่นแก้ว, 2526: 19)

ฉบับแปลภาษาจีน

“这样吧。”盖珥出主意道。“我们做个水池。”（《顽皮透顶的盖珥》17）她讲完就跑去，从屋旁拉来一根橡皮管，把三个坑都灌满水，然后带头跳进坑去，泡在水池里。土质是黏土，不渗水。(Guo, X. Y., & Zhang, Y. Q., 1983: 18)

จากข้อความที่ปรากฏในตอน “ล่ามหาสมบัติ” แก้ว พี่ไก่และน้องเล็กขุดดินล่ามหาสมบัติที่ฝังไว้แต่สมัยโบราณตามคำสันนิษฐานของพี่ไก่ แต่ขุดมาหลายวันจนเด็ก ๆ เบื่อก็ก็นึกไม่พบสมบัติอะไรเลย แก้วจึงเสนอพี่น้องสองคนให้ทำบ่อน้ำกัน ว่าพลางแก้วก็วิ่งออกไปเอาน้ำใส่หลุมแล้วลงไปนอนแช่เป็นตัวอย่าง ซึ่งคำแสดงอาการ “วิ่งตื้อ” ในบริบทดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงกริยาอาการการวิ่งของแก้วในทันทีที่พูดจบโดยไม่รอใคร นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในมุมมองการสร้างลักษณะนิสัยของตัวละคร แก้วซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่อง จะมีลักษณะนิสัยชอบเล่นซุกซน มีความเป็นผู้นำสูง กล้าคิดกล้าทำ กล้าลองสิ่งของใหม่ เป็นเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ไม่เหมือนใคร (เก๋ แดงสกุล, 2558: 7) ในที่นี้ คำว่า “ตื้อ” เป็นคำวิเศษณ์ใช้กับกริยาวิ่ง หมายถึง เร็วมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 506) แต่ผู้แปลใช้คำว่า “跑” ที่หมายถึง วิ่ง ซึ่งไม่สามารถสื่อให้ผู้อ่านภาษาจีนเห็นถึงอาการวิ่งทันทีทันใดเช่นเดียวกับผู้อ่านฉบับภาษาไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับสำนวนแปลเป็น “奔向” ซึ่งคำว่า “奔” หมายถึง เดินเร็วหรือวิ่งอย่างรวดเร็ว (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 60) คำว่า “向” เป็นคำบุพบทเพื่อเชื่อมทิศทางหรือเป้าหมายของ

กริยาอาการ หรือเพื่อเชื่อมกับบุคคลซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการกระทำ (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 1433)

“奔向” จึงหมายถึง วิ่งไปทาง...อย่างรวดเร็ว หรือแปลเป็น “直奔” ที่หมายถึง วิ่งมุ่งตรงไปทาง...อย่างรวดเร็ว ดังนั้นจะเห็นว่าคำแปลที่ว่า “奔向” และ “直奔” ในภาษาจีนมีอรรถรสที่เทียบเท่ากับฉบับภาษาไทย โดยมีบทแปลสองตัวอย่างดังนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัยตัวอย่างที่ (6)

“这样吧。”盖珥出主意道。“我们做个水池。”（《顽皮透顶的盖珥》17）她讲完就奔向屋旁拉来一根橡皮管，把三个坑都灌满水，然后带头跳进坑去，泡在水池里。土质是黏土，不渗水。

สำนวนแปลของผู้วิจัยตัวอย่างที่ (7)

“这样吧。”盖珥出主意道。“我们做个水池。”（《顽皮透顶的盖珥》17）她讲完就直奔屋旁拉来一根橡皮管，把三个坑都灌满水，然后带头跳进坑去，泡在水池里。土质是黏土，不渗水。

ตัวอย่างที่ (7)

ต้นฉบับภาษาไทย

“ว่า จั๊นไปด้วยกันซิ จะมาติดแหงกกันอยู่อย่างนี้ได้ยังไง” (แว่นแก้ว, 2526: 75)

ฉบับแปลภาษาจีน

“喂！那么我们一起往回游吧，总不能这样呆坐着。” (Guo, X. Y., & Zhang, Y. Q., 1983: 72)

จากข้อความที่ปรากฏในตอน “เก็บดอกบัว” เมื่อแก้วกับอ้อยพายเรือแคนูออกไปกลางบ่อน้ำที่อยู่หลังบ้านของอ้อย พอนาน ๆ เข้า แก้วก็เบื่อกับการพายเรือแคนูเล่นเฉย ๆ และก็หันมาสนใจกับกอบัวที่ปลูกอยู่กลางบ่อ จึงเสนออ้อยว่า ช่วยคุณลุงเก็บดอกบัวไปปักแจกันแต่ปรากฏว่าไม่มีมีด แก้วจึงคิดวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการเอาเชือกผูกเรือกับดอกบัวเพื่อหวังจะให้ดอกบัวหัก แต่ปรากฏว่าดอกบัวไม่หัก หากแต่ทำให้เชือกผูกเป็นเงื่อนตาย และแล้วแก้วก็เป็นผู้เสนออีกเช่นเคยว่าตัวเองจะว่ายน้ำกลับขึ้นฝั่งไปหาไม้มาตัดเชือก อ้อยจึงห้ามเพราะกลัวอยู่กลางบ่อน้ำคนเดียว จึงทำให้แก้วต้องบ่นด้วยน้ำเสียงเชิงรำคาญ เพราะแก้วไม่อยากจะรบกวนมาช่วยอยู่กลางบ่อ ซึ่งคำว่า “ติดแหงก” ในบริบทข้างต้นแสดงให้เห็นถึงกริยาอาการของแก้วและอ้อยอย่างชัดเจน และทำให้เห็นถึงอารมณ์ของผู้พูดที่แสดงความไม่พอใจและรำคาญ อันเป็นลักษณะนิสัยความเป็นผู้นำของแก้ว อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ภาษาที่ซับซ้อนของแก้วอีกด้วย เพราะเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป จึงจะรู้จักวิเคราะห์ เหตุและผล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาที่ซับซ้อนได้มากขึ้น (นิตยา คชภักดี, 2551: 375) ซึ่งแก้วเป็นเด็กอายุเพียง 9 ขวบ (เก้ แดงสกุล, 2558: 7) แต่สามารถใช้ภาษาได้ซับซ้อน มีเหตุและผล ถือว่าเป็นเด็กที่มีความฉลาดเกินวัย ทั้งนี้คำว่า “ติดแหงก” หมายถึง ไปต่อไม่ได้ เช่น รถติด เขาติดแหงกอยู่ที่เกาะ (นวรรรณ พันธุมธธา, 2563: 601) ผู้แปลฉบับภาษาจีนใช้กลวิธีการแปลแบบอิสระโดยใช้คำว่า “呆坐着” ซึ่งคำว่า “呆” ในที่นี้ มีความหมายเดียวกันกับคำว่า “待” ที่หมายถึง หยุดรอหรือหยุดอยู่ เช่น อยู่อีกสักพักค่อยไป (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 248) คำว่า “呆坐着” จึงหมายถึง นั่งรออยู่ นั่งงง นั่งซื่อ ซึ่งคำดังกล่าวไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถเกินวัยในการใช้ภาษาที่ซับซ้อนและลักษณะนิสัยความเป็นผู้นำของแก้วได้ ทำให้อรรถรสของคำแสดงอาการ “ติดแหงก” ในฉบับภาษาไทยสูญหาย

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับบทแปลโดยใช้กลวิธีการแปลแบบอิสระโดยคงความหมายของต้นฉบับไว้ และปรับรูปแบบภาษาเป็นโครงสร้าง [被 (ถูกกระทำ) + กริยาวลี] แปลเป็น “被困死” ซึ่งคำว่า “困” ในที่นี้ ใช้เป็นกริยา หมายถึง ติดหรือถูกขังอยู่ในพื้นที่จำกัด (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 766) คำว่า “死” ใช้เป็นคำวิเศษ หมายถึง (ทาง) ต้น ไม่สามารถผ่านไปได้ (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 1238) “被困死”

จึงหมายถึง ดิตอยู่ที่ใดที่หนึ่งซึ่งไม่มีทางออก นอกจากนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงน้ำเสียงในการพูดและลักษณะนิสัย ความเป็นผู้นำของแก้วตามบริบทต้นฉบับดังกล่าว ผู้วิจัยได้ปรับสำนวนแปลของคำว่า “ว่า” เป็น “真是的” ที่หมายถึง จริง ๆ เลย ใช้ในกรณีแสดงอารมณ์ไม่พอใจ เช่น พวกเธอนี่จริง ๆ เลย ตัวละครชื่อมาเรียบร็อยแล้ว เพิ่งจะมาเปลี่ยนใจตอนนี้ (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 1663) และปรับประโยค “จะมามีตแห่งก้อยู่ตรงนี้ได้ยังไง” เป็น “可不能被困死在这儿了。” ที่ถอดความหมายเป็นภาษาไทยได้ว่า จะปล่อยให้ติดอยู่ตรงนี้โดยอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ ดังบทแปลต่อไปนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัยตัวอย่างที่ (8)

“真是的! 那么我们一起往回游吧, 可不能被被困死在这儿了。”

ตัวอย่างที่ (8)

ต้นฉบับภาษาไทย

เมื่อนิดปาดหน้าแก้ว พอดีแก้วเสียหลักรถไปชนต้นไม้หกคะเมน ส่วนไหนของรถจักรยาน ก็ไม่ทราบ บาดขาแก้วเป็นทางยาวค่อนข้างลึก (แว่นแก้ว, 2526: 42)

ฉบับแปลภาษาจีน

当涅德拦住盖珥的车头时, 正好盖珥失去重心, 自行车撞到了树上, 身子从车上跌下来。不知道是车上的哪个部位, 把盖珥的腿划了一道很深的伤口。(Guo, X. Y., & Zhang, Y. Q., 1983: 38)

จากข้อความที่ปรากฏในตอน “ฝึกอาชีพ” แก้วมีความฝันที่จะเป็นนางพยาบาลเมื่อโตขึ้น จึงชวนเพื่อน ๆ มาเล่นจักรยาน เพื่อหวังให้ใครคนใดคนหนึ่งหกล้มเป็นแผล แล้วแก้วจะได้ฝึกการปฐมพยาบาล แต่ในที่สุดแก้วเป็นคนที่ยังจักรยานล้มเสียเอง ซึ่งคำแสดงอาการ “หกคะเมน” หมายถึง ล้มหัวทิ่ม เช่น หกคะเมนลงไปท้องร้อง เอาหัวหรือมือทั้ง 2 ข้างปักลงที่พื้น ยกเท้าชี้ขึ้นข้างบน แล้วม้วนตัวไปข้างหลัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1278) ผู้ประพันธ์ใช้คำแสดงอาการดังกล่าวเพื่อพรรณนาให้เห็นถึงลักษณะด้านหน้าของจักรยานไปชนกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนท้ายโด่ง ทำให้ทั้งรถจักรยานและแก้วล้มไปพร้อม ๆ กัน ส่งผลให้แก้วถูกจักรยานบาดขา

จากฉบับภาษาจีน ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลแบบแปลตรง ซึ่งแปลเป็น “跌下来” คำว่า “跌” ในที่นี้หมายถึง หกล้ม (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 302) คำว่า “下来” ใช้เป็นคำบอกทิศทาง ไว้หลังคำกริยา แสดงให้เห็นถึงทิศทางที่เปลี่ยนจากแนวระดับสูงลงมาสู่แนวระดับต่ำ หรือทิศทางที่เปลี่ยนจากไกลมาใกล้ เช่น เกือบถูกแอปเปิลลงมาจากต้น (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 1413) คำว่า “跌下来” จึงให้ภาพเพียงหกล้มลงมาเท่านั้น แต่ไม่แสดงให้เห็นถึงอาการเคลื่อนไหวแบบหัวทิ่มและไม่สื่อความหมาย “หกคะเมน” ตามฉบับภาษาไทย ซึ่งผู้อ่านฉบับภาษาจีนอาจไม่สามารถเห็นภาพของการล้มลงแบบหัวทิ่มได้

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ปรับบทแปลโดยใช้กลวิธีการแปลแบบเอาความโดยแปลเป็นกริยาลีที่แสดงให้เห็นถึงอาการล้มหัวทิ่ม คือ “摔了个倒栽葱” ซึ่งคำว่า “摔” หมายถึง ร่างกายเสียหลักแล้วล้มลง (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 1221) คำว่า “倒栽葱” หมายถึง กริยาอาการแบบหัวทิ่มลงพื้นก่อนเมื่อเกิดการหกล้ม (Institute of Linguistics, CASS., 2016: 268) “摔了个倒栽葱” จึงถอดความหมายเป็นภาษาไทยได้ว่า หกล้มหัวทิ่ม ดังบทแปลต่อไปนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัยตัวอย่างที่ (9)

当涅德拦住盖珥的车头时, 正好盖珥失去重心, 自行车撞到了树上, 摔了个倒栽葱。不知道是车上的哪个部位, 把盖珥的腿划了一道很深的伤口。

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการในพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาจีน พบว่ามีรูปแบบการก้าว “ไม่” ข้าม 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การก้าว “ไม่” ข้ามในมิติวรรณศิลป์และภาพความคิด 2) การก้าว “ไม่” ข้ามในมิติความหมายของภาษา 3) การก้าว “ไม่” ข้ามในมิติความหมายของภาษาและภาพความคิด 4) การก้าว “ไม่” ข้ามในมิติรสของคำ โดยการก้าว “ไม่” ข้ามในมิติรสของคำพบมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าผู้แปลมองข้ามส่วนขยายของคำกริยาหลักซึ่งเป็นรายละเอียดที่มีความสำคัญสำหรับการส่งเสริมให้ผู้อ่านคือ เด็กและเยาวชนได้รับรู้ถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และภาพการเคลื่อนไหวไปตามเนื้อเรื่อง

สาเหตุที่ทำให้ผู้แปลไม่สามารถก้าวข้ามอุปสรรคด้านการแปลคำแสดงอาการไปได้นั้น ผู้แปลไม่ได้ทำความเข้าใจกับความสำคัญของลักษณะการใช้คำแสดงอาการในวรรณกรรมสำหรับเยาวชน และขาดความรู้ ความเข้าใจในบริบทสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิลยา วิวัฒน์ศร (2557: 95) ที่กล่าวว่าการแปลวรรณกรรม ผู้แปลต้องทำความเข้าใจในด้านองค์ประกอบต่าง ๆ ของวรรณกรรมและต้องศึกษาเกี่ยวกับบริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่ผู้แต่งใช้เป็นพื้นหลังในเรื่อง รวมทั้งผู้แปลต้องวิเคราะห์ความหมายของภาษาต้นฉบับให้แตกฉานทั้งความหมายตรงตามตัวอักษรและความหมายโดยนัย ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในกระบวนการทำ ความเข้าใจตัวบทต้นฉบับก่อนการแปล และสอดคล้องกับบุรินทร์ ศรีสมถวิล (2562: 308) ศึกษาเรื่อง “การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาในพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับพหุภาษาจีน” ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้แปลแปลคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับคือผู้แปลไม่ได้ทำความเข้าใจกับต้นฉบับโดยถ่องแท้ก่อนลงมือแปล

ดังนั้น การแปลคำแสดงอาการในวรรณกรรมเยาวชน ผู้แปลจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ คำแสดงอาการซึ่งเป็นลักษณะการใช้สำนวนภาษาในวรรณกรรมเยาวชนที่ควรพยายามรักษาเอาไว้ นอกจากนี้ ผู้แปลควรศึกษาแนวคิดทฤษฎีด้านการแปลที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจกับข้อควรระวังในการตีความต้นฉบับ จะช่วยเปิดมุมมองในการวิเคราะห์ต้นฉบับให้มีหลากหลายมิติตลอดจนสามารถถ่ายทอดความหมายของคำแสดงอาการได้เทียบเท่ากับต้นฉบับมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม การแปลคลาดเคลื่อนดังกล่าว เป็นเพียงรายละเอียดเล็กน้อยบางส่วนในฉบับแปลภาษาจีนโดยรวมแล้ว ผู้แปลได้ถ่ายทอดเรื่องราวความสนุกสนานของเด็กไทยไปยังผู้อ่านชาวจีนได้อย่างกลมกลืน ทำให้ผู้อ่านชาวจีนได้เปิดหูเปิดตาและทำความรู้จักกับวิถีชีวิตของเด็กไทยได้อย่างเพลิดเพลิน อนึ่ง งานวิจัยชิ้นนี้มิได้มีเจตนาเจาะจงเพื่อวิพากษ์วิจารณ์งานแปลของผู้แปล หากแต่นำเสนอโดยหวังเป็นแรงกระตุ้นเล็กน้อยที่ทำให้ผู้แปลวรรณกรรมเยาวชนเห็นถึงความสำคัญของคำแสดงอาการซึ่งเป็นรายละเอียดที่มักจะมองข้าม

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะคำแสดงอาการที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “แก้วจอมแก่น” เท่านั้น สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาในวรรณกรรมเยาวชน ผู้วิจัยที่สนใจสามารถศึกษาต่อในประเด็นด้านการแปลคำแสดงภาพ คำแสดงความรู้สึก หรือคำซ้อนเป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นลักษณะการใช้สำนวนภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของงานวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร นุ่มทอง และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม. (2562). หลักและข้อควรระวังในการแปลจีน-ไทย ไทย-จีน. **วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 12(2), 105-151.
- เก๋ แดงสกุล. (2558). แก้วจอมแก่น แก้วจอมชน: วรรณกรรมคำสอนเด็กร่วมสมัย. **วรรณวิทัศน์**. ฉบับพิเศษ. 3-32
- งามพรรณ เวชชาชีวะ. (2563). **ความสุขของกะทิ** (พิมพ์ครั้งที่ 111). กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- นพวรรณ พันธุมธา. (2563). **คลังคำ** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- นิตยา คชภักดี. (2551). พัฒนาการเด็ก. ใน นิชรา เรืองดารกานนท์, ชาศรียา ธีรเนตร, รวิวรรณ รุ่งไพบรวัณ, ทิพวรรณ หารัชคณาชัย, นิตยา คชภักดี (บรรณาธิการ), **ตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก** (359-393). กรุงเทพฯ: บริษัท โฮลิสติก พับลิชชิ่ง.
- บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2559). พินิจคำพิพากษาฉบับพากย์จีนสองสำนวน: การศึกษาเปรียบเทียบ. **วารสารศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 9(2), 91-183.
- บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2562). การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาในพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมชน” ฉบับพากย์จีน. **วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 12(2), 259-315.
- บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2563). การก้าวไม่ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาในคำบรรยายใต้ภาพภาษาจีนซีรีส์เรื่อง “เกียร์สี่ขา กับ กาวนัสฝุ่น”. **วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 13(2), 509-547.
- เพ็ญพิสุทธิ์ สีกาแก้ว, ขนิษฐา จิตชินะกุล และบุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2565). “ยินเสียงแต่ไร้ความหมาย นัยที่หายไประหว่างการเดินทางของภาษา” กรณีศึกษาการ “ก้าวไม่ข้าม” ความเป็นอื่นด้านภาษาในการแปลชื่อตัวละครเอกจากนวนิยายซีไรต์เรื่อง “อมตะ”. **มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์**. 10(1), 78-93.
- มติชน. (2547). **พจนานุกรมฉบับมติชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วัลยา วิวัฒน์ศร. (2557). **การแปลวรรณกรรม** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิริยะ สิริสิงห. (2551). **การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- แว่นแก้ว. (2526). **แก้วจอมแก่น** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- แว่นแก้ว. (2563). **แก้วจอมแก่น** (พิมพ์ครั้งที่ 57). กรุงเทพฯ: บริษัท นามมีบุ๊คส์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๓: ชนิดของคำ วลี ประโยคและสัมพันธสาร** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: องค์การคำของ สกสค..
- Guo, X. Zh. (2002). *Dictionary of the Usage of Quantifiers in Modern Chinese Beijing: Language & Culture Press.*
- Institute of Linguistics, CASS. (2016). *Dictionary of Modern Chinese (7th Edition)*. Beijing: The Commercial Press.
- Liu, J. T. (2017). *The study on the translation and introduction of Thai literary works in China (1958-2016) (Unpublished Master's Thesis)*. Guangxi University for Nationalities, Nanning.
- Weankeaw. (1983). *Keaw Jomkean* (Guo, X. Y., & Zhang, Y. Q., Trans.). Shanghai: Juvenile & Children's Publishing House. (Original work published 1983)